

За допомогою мистецтва **Вінсент ван Гог** виражав свої інтенсивні реакції на світ довкола. То захоплений красою природи, то розтерзаний муками людського існування, упродовж свого трагічно короткого життя він створив одні з найбільш емоційно-експресивних картин, відомих людству. На автопортреті, намальованому приблизно за рік до смерті, він зображає себе як вимучену душу, його пронизливо блакитні очі впираються в нас своїм страждальницьким поглядом, від якого аж стає ніяково. Його брови насуплені і здається, що він ледве нас бачить, занурений у власні думки, а тим часом неспокійний блакитний фон навколо нього звивається і зміїться, наче у відповідь на його стривожений психічний стан.

Дехто із сучасників Ван Гога помилково вважали його божевільним, і це правда, що він страждав від періодичних порушень психіки; ба більше, цей портрет був намальований під час його добровільного перебування в психіатричній лікарні на півдні Франції. Але це не картина безумця. Портрет базується на знаннях Ван Гога про інновації інших митців, чиему поступу він зумів надати нового експресивного вираження у своїх роботах. У сотнях листів, які він написав своєму дорогому братові Тео, Ван Гог надзвичайно розсудливо розмірковував про те, як колір і лінія допоможуть йому досягнути цілі, яку він поставив перед собою як художник, — виразити водночас і екстаз, і розпуку життя.

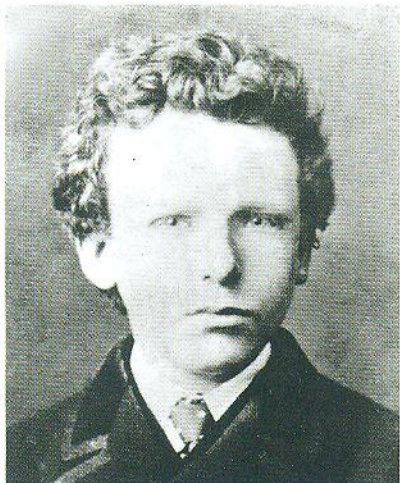
Провінційне голландське дитинство

Ван Гог народився 30 березня 1853 року в маленькому голландському селі Гроот-Зюндерт, неподалік бельгійського кордону. Його батько Теодорус був протестантським священиком у Голландській реформаторській церкві, і саме серйозність та побожність батька суттєво вплинули на життєві погляди Вінсента. Його мати Анна, донька палітурника, на все життя прищепила сину любов до читання.

У дитинстві Ван Гога не було майже нічого такого, що відчувало б непрості подальші роки. Батьківський шлюб був міцний, а Вінсент добре ладнав зі своїми п'ятьма молодшими братами й сестрами — особливо із сестрою Віллемін і братом Тео, з якими він зберігатиме близькі стосунки до кінця життя. Батько заробляв скромно, і сім'я жила далеко не в розкошах, але батьки змогли дати дітям хорошу освіту й дозволяли їм розвивати свої таланти. Члени родини також сприяли розширенню горизонтів дітей. Троє дядьків Ван Гога — Гендрік, Вінсент і Корнеліс — займалися торгівлею творами мистецтва й посприяли тому, що він і Тео змогли потрапити в цей світ.

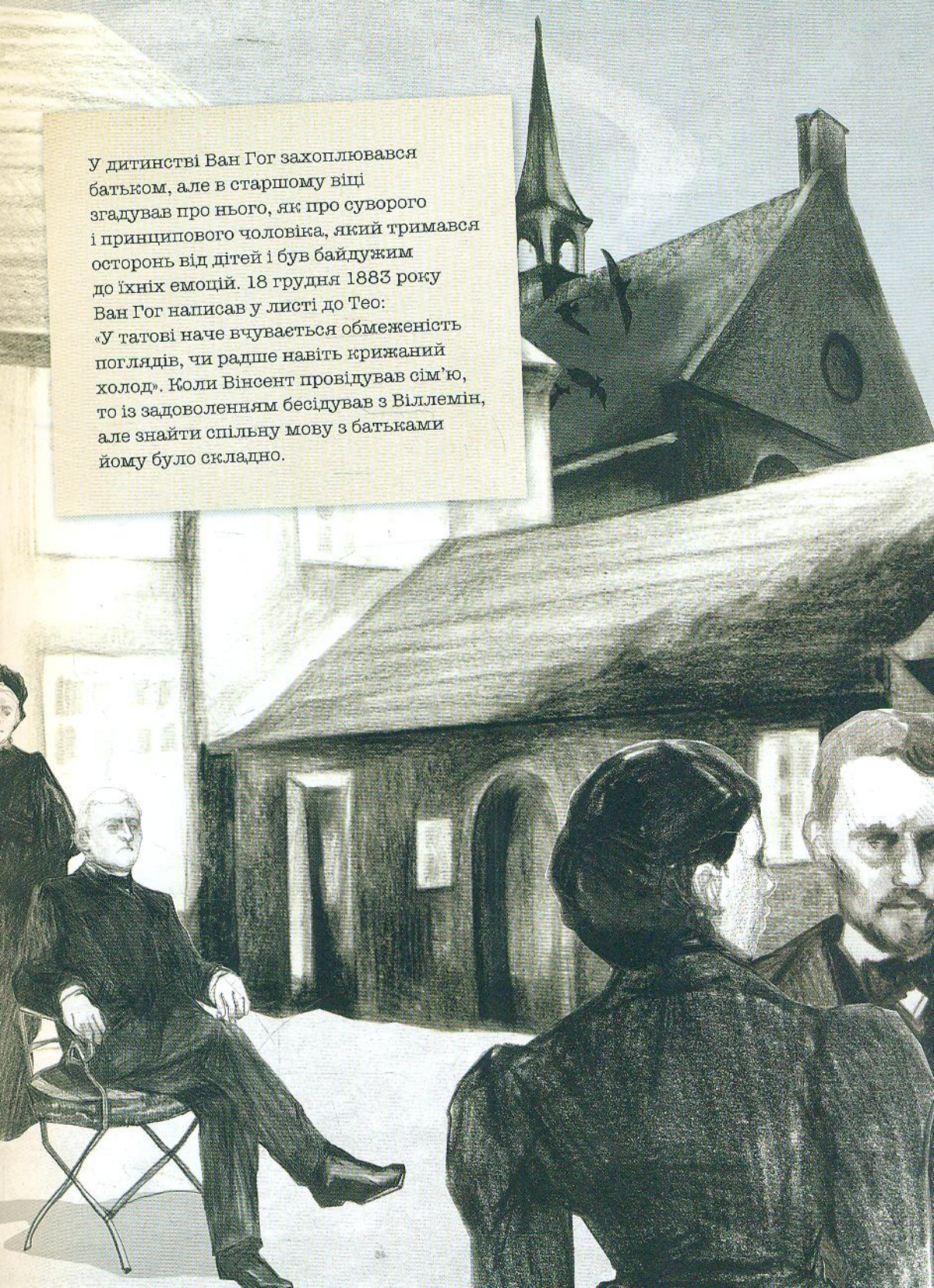
Сліди трагедії

Попри те, що ранні роки життя Вінсента минали спокійно, відлуння трагедії все ж відчувалося. Народження Ван Гога було потьмарене нещасливими спогадами: його назвали на честь старшого брата, який народився рівно на рік раніше, але помер того ж дня. Ймовірно, що ця подія, як частина родинної історії, переслідувала його протягом усього дитинства й подальших років. Ван Гог був серйозною, мовчазною і вдумливою дитиною, про що свідчать ранні фотографії.

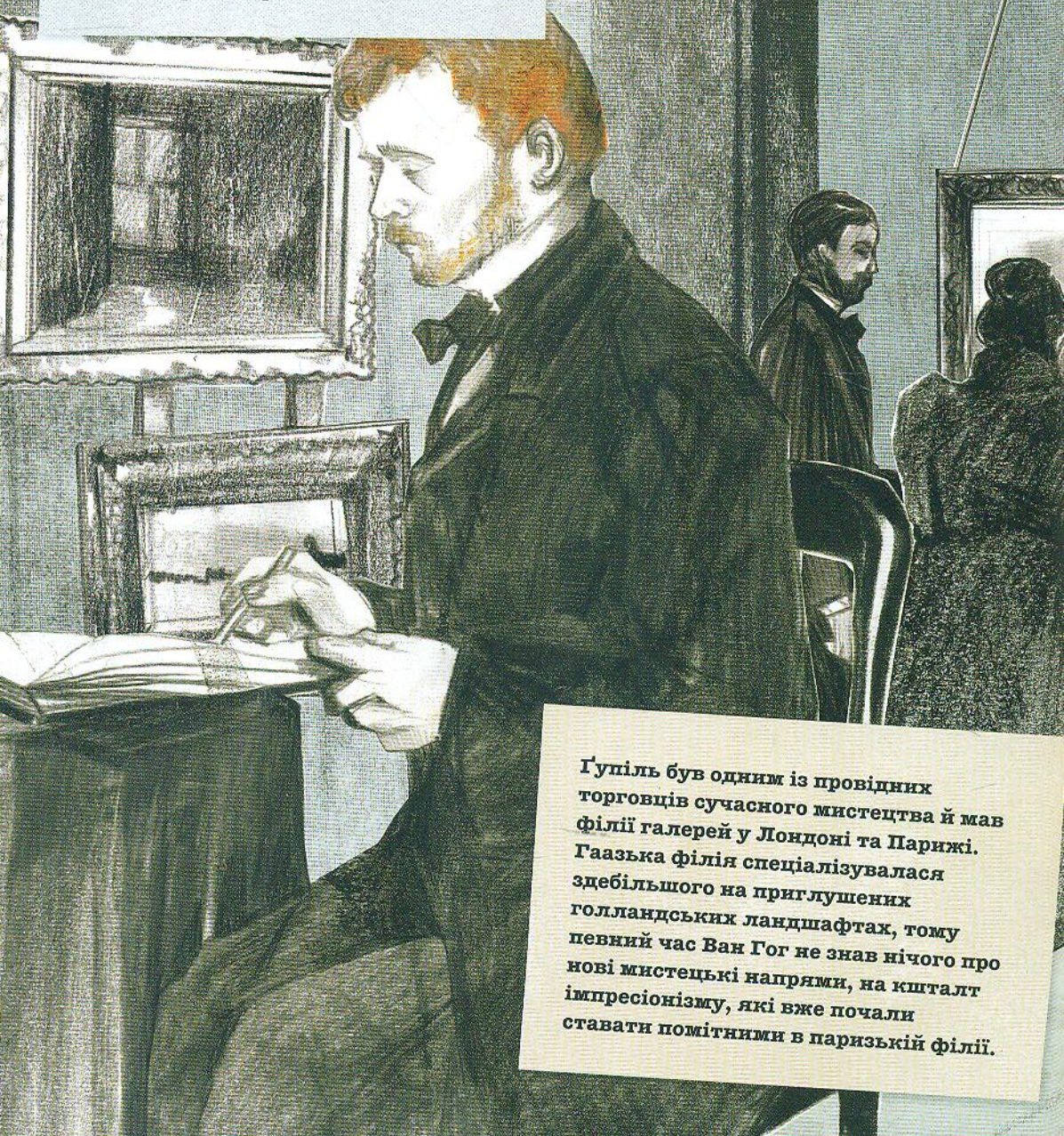

*Учень Вінсент ван Гог
у тринадцятилітньому віці.
Портретне фото, 1866 р.
Музей Ван Гога, Амстердам
(Фонд Вінсента ван Гога)*

У дитинстві Ван Гог захоплювався батьком, але в старшому віці згадував про нього, як про суворого і принципового чоловіка, який тримався осторонь від дітей і був байдужим до їхніх емоцій. 18 грудня 1883 року Ван Гог написав у листі до Тео: «У татові наче відчувається обмеженість поглядів, чи радше навіть крижаний холод». Коли Вінсент провідував сім'ю, то із задоволенням бесідував з Віллемін, але знайти спільну мову з батьками йому було складно.

Дядько Ван Гога Вінсент («Дядечко Сент») був співвласником арт-галереї «Гупіль і Ко» в Гаазі і незадовго після того, як його племіннику виповнилося шістнадцять, улаштував його туди на роботу. Завдяки цьому Ван Гог зміг покинути дім і провести чотири, на перший погляд, щасливі роки в арт-галереї.

Гупіль був одним із провідних торговців сучасного мистецтва й мав філії галерей у Лондоні та Парижі. Гаазька філія спеціалізувалася здебільшого на приглушених голландських ландшафтах, тому певний час Ван Гог не знав нічого про нові мистецькі напрями, на кшталт імпресіонізму, які вже почали ставати помітними в паризькій філії.